

YENİKAPI TARİHİ MENDİREĞİ'NDE (İSTANBUL) AHŞAP KULLANIMI, DENDROKRONOLOJİ YÖNTEMLERİYLE TARİHLENDİRMESİ VE ARKEOLOJİK AÇIDAN DEĞERLENDİRMESİ

Ünal Akkemik^a, Nesibe Köse^b, Zeynep Kızıltan^c, Tomasz Wazny^d

^{a,b}İÜOrman Fakültesi Orman Botaniği Anabilim Dalı Bahçeköy-İstanbul

^cİstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürü Gülhane-İstanbul

^dArizona University Laboratory of Tree-Ring Research, Tucson, AZ

(uakkemik@istanbul.edu.tr)

ÖZ

Dendrokronoloji, arkeolojik sitelerin tarihlendirilmesinde kullanılan önemli bir araçtır. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü'nün 05.08.2016 tarih ve 92207046-152.11.01/2016-2202 sayılı izni ile İstanbul-Yenikapı'da açığa çıkarılan ve yapım dönemi bilinmeyen tarihi mendireğin tarihlendirilmesi ve kullanılan ağaçların teşhisleri yapılmıştır. Bildirinin amacı, bu tarihi mendireğin yapımında kullanılan ağaçların teşhis edilmesi ve yapım tarihinin saptanmasına ilişkin sonuçların sunulması ile arkeolojik açıdan değerlendirilmesidir. Bu amaçla, toplam 435 örnek üzerinde teşhis, yıllık halka analizleri için uygun olan 66 örnek üzerinde de dendrokronoloji çalışmaları yapılmıştır. Teşhisler ve tarihlendirmede standart yöntemler kullanılmıştır.

Ahşap teşhisleri sonucuna göre 354 akmeşe, 57 kırmızı meşe, 15 göknar, 4 karaçam, 4 kayın ve 1 akçaağaç teşhisi yapılmıştır. Mendirek yapımında kullanılan ağaçların genel olarak meşe olduğu ve diğerlerinin ekleme ya da onarım olabileceği düşünülmektedir. Örneğin göknar örneklerinin kullanıldığı kısımlar deniz tarafında ve üst bölümde olduğu, kazık olarak kullanılan göknar ağaçlarının 1906'ya tarihlendirildiği tespit edilmiş olup bu kaplamaların da bu tarihlerde kullanılmış olabileceği düşünülmektedir.

Göknar örneklerinin tarihlendirmesinde Bolu, Karabük ve Kastamonu-Küre site kronoloji kullanılmış ve örneklerin **1906** yılında kesildiği tespit edilmiştir. Tarihlendirme sonucunda en yüksek uyum (%75***) ve t değeri (9,29***) Kastamonu göknar kronolojisi ile elde edilmiştir. Bu sonuç, kullanılan örneklerin tarihi ile birlikte orijini hakkında da bilgiler vermektedir. Bu örneklerin Küre dağlarından deniz yoluyla İstanbul'a taşınmış olabileceğini düşünülmektedir. Karayolu ve demiryolu taşımacılığının o dönemde gelişmemiş olması göz önüne alındığında dendrokronoloji sonuçlarının daha da anlamlı olduğu görülmektedir; çünkü Küre Dağları Karabük ve Bolu Ormanlarına göre denize en yakın ormandır.

Meşe örneklerinin tarihlendirilmesinde, referans olarak Peter Kuniholm ve ekibi tarafından oluşturulan meşe kronolojileri kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda meşe örneklerinde ağaç kesim yıllarının 1757-1762 arası olduğu tespit edilmiştir. Tarihlendirmede en yüksek t değeri 6,07*** ve GLK değeri 0,65*** olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç mendireğin **1762** yılında yapılmış olduğunu göstermekte olup tarihlendirme sonrasında bulunan tarihi kayıtlara uygun çıkmıştır. Kayıtlarda 1760-1765 yılları arasında bölgede inşaat çalışması yapıldığı belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yenikapı, dendrokronoloji, tarihlendirme, dendroarkeoloji, tarihi mendirek

WOOD USE AND DATING WITH DENDROCHRONOLOGY METHODS OF THE YENİKAPI HISTORICAL JETTY (İSTANBUL) AND ITS ARCHAEOLOGICAL EVALUATION

Ünal Akkemik^a, Nesibe Köse^b, Zeynep Kızıltan^c, Tomasz Wazny^d

^{a,b}İstanbul U. Forestry Faculty Forest Botany Department, Bahçeköy-İstanbul

^cDirectorate of İstanbul Archaeology Museums Gülhane-İstanbul

^dArizona University Laboratory of Tree-Ring Research, Tucson, AZ

(uakkemik@istanbul.edu.tr)

ABSTRACT

Dendrochronology is an important tool to date the archaeological sites. With the permission of İstanbul Archaeological Museums with the date of August 8th, 2016 and official letter number of 92207046-152.11.01/2016-2202, wood identifications and dating of the woods excavated from the Yenikapı Historical Jetty. The purpose of the presentation is to share the dating and wood identification results of this jetty and to discuss archaeologically. With this aim a total of 435 wood samples (planks, beams and piles) were collected for wood identifications, and 66 samples for dating. In wood identifications and dating, standard lab methods were used.

As results of wood identifications 354 of the woods were identified as white oak, 57 red oaks, 15 firs, 4 black pines, 4 beeches, and 1 maple. We can conclude that the oaks are the main woods in the constructions and the rests may be used for repairing. For instance, the fir samples were used as planks on the upper part of the wall surface in the sea side. The fir piles were dated to the year of 1906 and based on this dating we can conclude that the fir samples may be used in the same time.

*In dating of the fir samples three site chronologies from Bolu, Karabük and Kastamonu-Küre forests were used and the cutting date was determined as 1906. The best statistical results were obtained with Kastamonu site chronology (GLK 75%***, and t-value 9.29***). This result may give also the origin of the samples. Because of having a very high and significant correlation with Kastamonu site chronology, the origin of the samples may be Kastamonu-Küre forests. Because main transportation way is being seaway, and because roads and railway were not common, the woods might be transported via Black Sea to Yenikapı located by the Marmara Coast. Kastamonu-Küre forest is the nearest fir forest to Black Sea.*

*In dating of oak woods, the oak chronologies built by Peter Kuniholm and his team were used. As result, the cutting dates of oak woods were determined as the years of 1757-1762. The best statistical values were obtained in dating (GLK 65%***, and t-value 6.07***). The dating result is the years of 1762 and this result was confirmed by archaeological documents. The archaeological documents showed that there was a huge construction for this jetty during the years of 1760-1765.*

Keywords: Yenikapı, dendrochronology, dating, dendroarchaeology, historical jetty